

GORIŠKA · VIPAVSKA DOLINA · IDRIJSKO-CERKLJANSKO · POSOČJE

NOVA GORICA · Na Prevali zgradili spomenik madžarskim vojakom, v Panovcu obnovili spomenik Ukrajincem

Da ne bi pozabili na vojake

Nizu obeležij, posvečenih vojakom iz prve svetovne vojne, se pridružuje spominski park madžarskim vojakom na Prevali, ki je že skoraj dokončan. V gozdu Panovec so Ukrajinci obnovili spomenik svojim vojakom, na slovaške pa bo spominjal lesen zvonik v Renčah.

• ALENKA OŽBOT

“Madžari so v času obeleževanja stoletnice na območju soške fronte iskali primerno lokacijo za spomenik njihovim vojakom. Veliko je krajev, kjer so se borili ali so bili tam pokopani, vendar so težje dosegljivi za večje skupine z avtobusi. Tako so se zagledali v to lokacijo na Prevali, ki je na sredini soške fronte,” razlaga **Maša Klavora**, direktorica fundacije Poti miru v Posočju, ki je eden od parterjev v projektu. Ideja Madžarov se je v sodelovanju z novogoriško občino, ki je uredila parkirišče, in arhitekturnim birojem

Kreadom udejanjila v spominskem parku na Prevali, blizu gostilne Panorama.

“Pomembno je poudariti, da je to doživljajski prostor, ki ga ne le opazujemo, ampak smo del njega. Pot med dvema stenama iz korten pločevine vodi v ostro oblikovan osrednji del, ki simbolizira strelski jarek. Kjer je jarek najožji, lahko podoživimo del strahovitih in brezizhodnih občutkov, ki so prevevali vojake v bojih na soški fronti,” razloži arhitekt **Adrijan Cingerle** iz biroja Kreadom.

Spomenik madžarskim vojakom je sestavni del širše ureditve Evropskega parka miru, ki je predviden na ob-

Osrednji del spominskega parka na Prevali simbolizira strelski jarek.

močju Prevale in naj bi obsegal že obstoječe obeležje v Parku oddiha in razmisleka, posvečeno generalu Borojeviću, ter sprehajalno pot, ki bo povezovala obe obeležji. Na poti, nad krožiščem, naj bi v prihodnje postavili tudi Slovensko ploščad, ki bo posvečena slovenskim vojakom. “V fundaciji si prizadevamo, da bi na območju poti miru uredili Evropski park miru, kjer bi se lahko srečevali predstavniki vseh narodov, vključenih v soško fronto,” pove Maša Klavora.

Ukrajinci so obnovili stari spomenik

Tudi Ukrajinci so se želeli pokloniti svojim vojakom. V sodelovanju z Društvom soška fronta 1915-1917, fun-

dacijo Poti miru in novogoriško občino so našli preprosto rešitev. Obnovili so star spomenik, ki je bil zgrajen leta 1917 in posvečen 20. Strelskemu polku avstro-ogrske vojske, v katerem je bilo več kot 70 odstotkov vojakov ukrajinske narodnosti. “O njegovi obnovi smo začeli resneje razmišljati ravno v času, ko je Nacionalni odbor za obeležitev 100-letnic 1. svetovne vojne iskal primerno lokacijo za spomenik ukrajinskim vojakom, ki so se borili na soški fronti. Zato mu je naše društvo posredovalo predlog, da bi namesto postavitve novega spomenika raje obnovili tistega v Panovcu. Odbor se je z našo pobudo strinjal,” razlaga predsednik

društva **David Erik Pipan**. Spomenik je bil v slabem stanju in zaraščen. Avtentični videz mu je povrnili restavrator **Anton Naglost**.

“Poleg obnove ohranjenih kamnitih delov je izdelal tudi repliko sprednje napisne plošče in vseh petih manjkajočih granat,” pristavlja Pipan. Obnovo so finančno podprli ukrajinsko veleposlaništvo, novogoriška občina, Fundacija poti miru in sponzorji.

V Renčah leseni zvonik

Oba spomenika naj bi slovesno odprli v pomladnih mesecih, koronavirus je načrte preložil za nedoločen čas. Letos pa naj bi začeli urejati še spomenik slo-

vaškim vojakom v prvi svetovni vojni. “Vključeni smo v še eno pobudo, pri kateri sodelujeta

Občina Renče-Vogrsko in slovaško veleposlaništvo. Slovaki si želijo v novem muzeju na prostem Vinišče, ki bo letos vzpostavljen v občini Renče-Vogrsko, postaviti njihov simbol, lesen zvonik oziroma precej visok lesen stolp, ki ga postavljajo na različnih lokacijah prve svetovne vojne, kjer so se borili slovaški vojaki. Odločili so se, da bo posvečen ne le njihovim, ampak tudi drugim vojakom v prvi svetovni vojni,” pravi Maša Klavora.

Na Goriškem se torej letos obetajo tri meddržavne slovesnosti, na katerih se bodo ob obeležjih spomnili na vojake iz prve svetovne vojne. •

FOTO: DAVID ERIK PIPAN

Obnovljen spomenik ob sprehajalni poti v gozdu Panovec je osrednji spomenik vsem Ukrajincem, ki so se borili na soški fronti.